

FRÁSÖGN

*af fundi þingmanna og utanríkisráðherra EES/EFTA-ríkjanna og
39. fundi þingmannanefndar EES í Brussel 26.-27. nóvember 2012*

Af hálfu Íslandsdeildar þingmannanefnda EFTA og EES sóttu fundina Skúli Helgason varaformaður, Birkir Jón Jónsson, Sigmundur Ernir Rúnarsson og Þorgerður K. Gunnarsdóttir auk Stígs Stefánssonar alþjóðaritara.

Á fundi þingmannanefndar EFTA og utanríkisráðherra EES/EFTA-ríkjanna 26. nóvember greindu ráðherrarnir frá niðurstöðum fundar EES-ráðsins sem fram fór fyrr um daginn og svöruðu fyrirspurnum þingmanna. Espen Barth Eide, utanríkisráðherra Noregs, flutti framsögu og fór yfir yfirlýsingu EES-ráðsins. Tæpti hann m.a. á stöðu upptöku stórra ESB-gerða í EES-samninginn og innleiðingu í EES/EFTA-ríkjunum, væntanlegri aðild Króatíu að EES samhliða ESB-aðild og umræðu um stöðu mála fyrir botni Miðjarðarhafs. Þá nefndi hann sérstaklega vanda varðandi upptöku regluverks um evrópskt fjármálaeftirlit í EES-samninginn. Hlutverk og valdheimildir evrópska fjármálaeftirlitsins eru þess eðlis að það kallar á framsal valds frá EES/EFTA-ríkjunum sem erfitt er að samrýma stjórnarskrám þeirra. Skúli Helgason sagði regluverk evrópska fjármálaeftirlitsins ósamrýmanlegt íslensku stjórnarskránni og brjóta í bága við hið svokallaða tveggja stoða kerfið sem er grundvöllur EES-samningsins. Jafnframt spurði hann út í möguleika á sameiginlegri stefnu Evrópuríkja í málefnum Miðausturlanda. Eide svaraði að reynt yrði að vinna að lausn innan tveggja stoða kerfisins en vilji ESB til þess væri óljós. Össur Skarphéðinsson utanríkisráðherra sagði ekki vænta þess að ESB-ríkin mundu tala einni röddu þegar kæmi til atkvæðagreiðslu um uppfærða stöðu Palestínu innan Sameinuðu þjóðanna og að forsendur virtust ekki vera fyrir sameiginlegri Miðausturlandastefnu.

Á 39. fundi þingmannanefndar EES var fulltrúum stofnana ESB og EFTA að venju boðið að hafa framsögur í umræðu um þróun og framkvæmd EES-samningsins. Í umræðunni kom fram að rekstur samningsins gengur vel og en þó væri neikvætt að svokallaður innleiðingarhalli EES/EFTA-ríkjanna á EES-gerðum, sem Eftirlitsstofnun EFTA (ESA) mælir, hefur verið að aukast. Atle Leikvoll, fulltrúi formennsku Noregs í EES-ráðinu, sagði ljóst að auka þyrfti hraða á upptöku ESB-gerða í EES-samninginn til að ná því markmiði að tryggja einsleitni lagaumhverfis á innri markaðnum og auk þess þyrfti að auka hraða á innleiðingu gerða í EES/EFTA-ríkjunum sem teknar eru upp í EES-samninginn með svokölluðum stjórnskipulegum fyrirvara. Sá fyrirvari skuldbindur ríkin til að ganga frá innleiðingu innan sex mánaða en oft verður þar misbrestur á. Gianluca Grippa, fulltrúi framkvæmdastjórnar ESB, minntist 20 ára afmælis innri markaðarins í október sl. og sagði það vanda að um 400 gerðir hefðu ekki verið teknar upp í EES-samninginn sem sannarlega ættu þar heima og það hefði í för með sér að ekki væri öruggt að fyrirtæki byggju við samræmt lagalegt rekstrarumhverfi á innri markaðnum. Aðspurður um skort á vilja af hálfu ESB til að finna lausn til þess að EES/EFTA-ríkin geti tekið þátt í evrópska fjármálaeftirlitinu sagði Grippa að ákvarðanir ESB um valdheimildir til stofnana hefðu vissulega orðið til þess að EES/EFTA-ríkin stæðu frammi fyrir annarri stöðu en fyrir 20 árum þegar EES-samningnum var komið á á grunni tveggja stoða kerfis. Vonandi fyndist lausn en þó væru skýr takmörk fyrir því hversu langt ESB gæti seilst þegar innri markaðurinn væri annars vegar þar sem lagaleg einsleitni og samræmi er aðalatriði.

Á fundinum var lögð fram skýrsla um endurskoðun sameiginlegrar sjávarútvegsstefnu ESB og voru Pat the Cope Gallagher og Skúli Helgason framsögumenn hennar. Gallagher fór yfir stöðu endurskoðunarferlisins og lagði áherslu á meginmarkmið eins og bann við

brottkasti, skyldu til að ná fram sjálfbærni í veiðum árið 2015 og kvótaframsal. Vonaðist Gallagher til þess að það tækist að ljúka endurskoðuninni undir írsku ESB-formennskunni á fyrri árshefningu 2013. Skúli Helgason benti á að ákvarðanir um veiðikvóta ESB hefðu frá árinu 2003 að meðaltali farið 47% fram úr ráðgjöf vísindamanna og hefði það leitt til ofveiði og hruns fiskstofna. Mat sérfræðinga væri að afkoma sjávarútvegsins mundi batna mjög ef farið væri að veiðiráðgjöf og stofnarnir byggðir upp að nýju. Skúli undirstrikaði jafnframt að sjálfbærni næði ekki einungis til þess að tryggja viðgang og skynsamlega nýtingu fiskstofna heldur einnig til afkomu sjávarútvegs sem atvinnugreinar sem ætti að standa undir sér án styrkja og niðurgreiðslna. Minnti hann í þessu sambandi á stöðu íslensks sjávarútvegs sem stendur á eigin fótum og sagði að lækun eða afnám styrkja innan ESB yrði til þess að jafna samkeppnisstöðu í sjávarútvegi. Loks fjallaði Skúli um makríldeiluna og sagði eina hindrun á lausn hennar þá að mönnum bæri ekki saman um umfang makríls á Íslandsmiðum. Því væri mikilvægt að hvetja til sameiginlegra rannsókna á gengd deilistofna í ályktun nefndarinnar.

Þá var lögð fram skýrsla um framtíð orkustefnu ESB og áhrif hennar á EES. Framsögumenn voru Poul Rübzig frá Evrópuþinginu og Skúli Helgason en hann hljóp í skarðið fyrir Harry Quaderer frá Liechtenstein sem var forfallaður. Rübzig fór yfir bakgrunn orkustefnunnar sem varð ESB-mál við gildistöku Lissabonsáttmálans árið 2009 og hvernig aðgerðir Rússa gagnvart Úkraínu, þar sem lokað var fyrir gasviðskipti vegna pólitískra deilumála, hefðu vakið menn til vitundar um að efla orkuöryggi Evrópu. Fór Rübzig yfir markmið á sviði orkumála í áætluninni Evrópa 2020 og ræddi sérstaklega þörf á fjárfestingu í innviðum orkudreifingarkerfis í Evrópu til þess að gera álfuna í raun að sameiginlegum orkumarkaði. Skúli Helgason fór yfir orkubúskapinn á Íslandi og í Noregi sem einkennist af mun stærri hlutdeild endurnýjanlegra orkugjafa en á meginlandi Evrópu. Hann benti á að Noregur væri næststærsti birgir ESB hvað varðar gas og olíu. Noregur væri tengdur rafmagnsmarkaði Evrópu ólíkt Íslandi en þar færi fram umræða um að skoða möguleika á slíkri tengingu með lagningu sæstrengs.

Enn fremur voru á fundinum lagðar fram skýrslur um þátttöku EES/EFTA-ríkjanna í stofnunum ESB og um þátttöku EES/EFTA-ríkjanna í áætlunum ESB.

Í lok fundar samþykkti þingmannanefnd EES fjórar ályktanir um þátttöku EES/EFTA-ríkjanna í stofnunum ESB, þátttöku EES/EFTA-ríkjanna í áætlunum ESB, framtíð orkustefnu ESB og áhrif hennar á EES, og endurskoðun sameiginlegrar sjávarútvegsstefnu ESB.

Frekari upplýsingar fást á vefsíðunni www.efta.int og á nefndasviði.